

Eksempel på kildemateriale - historie

Du har i historie trukket

Dansk kolonihistorie - bør danskerne sige undskyld for vores kolonitid?

Opgivelser fra undervisningen

Emne/tema

Dansk kolonihistorie - bør danskerne sige undskyld for vores kolonitid?

Baggrundslæsning - opgivelser fra undervisningen

“Da Danmark blev en slavenation” af Rikke Alberg Peters, Peter Yding Brunbech, Christina Louise Sørensen og Jens Aage Poulsen

(e-bog: <http://historielab.dk/til-undervisningen/udgivelser/da-danmark-var-en-slavenation/>)

Udvalgte kilder fra Historie Labs kildebank: [Slaveriet og Vestindien fra Historie Lab.](#)

Artikel fra danmarkshistorien.dk: [“Myte: Var Danmark det første land der ophævede slaveriet?”](#). Hentet 07.11.2018.

Problemstillinger fra undervisningen

- Hvorfor blev Danmark en kolonimagt?
- Hvorfor blev Caribien og Amerika kaldt Vestindien?
- Hvorfor mon Danmark og andre europæiske stater ikke længere fører merkantilistisk politik, men i stedet ønsker frihandel?
- Var Danmark det første land der ophævede slaveriet?
- Havde den danske stat nemt ved at få folk til at flytte til kolonien og bosætte sig?
- Hvilket syn havde man på de sorte i slutningen af 1600-tallet? Og hvordan kom det til udtryk i straf og rettigheder?
- Hvilken rolle spillede Peter von Scholten i forhold til slaveriets ophævelse?
- Hvis vi nu ikke havde solgt øerne, og hvis vi kunne, skulle vi så købe øerne tilbage? Hvorfor eller hvorfor ikke?
- Kan en stat sælge noget af sit eget land?

Kendte kilder fra undervisningen - en oversigt

Kilde 1 (foto, 1905)

Foto fra Det Kongelige Bibliotek (beskåret). Hentet fra bogen: Kulturmøde - dansk kolonihistorie af Marianne Rostgaard og Lotte Schou.

Kilde 2 (kort, 2012)

Udarbejde af Karina Bruun Houg, kabh@pha.dk

Kort over Trekantshandlen fra Encyclopedia Britanica 2012. Ruten er tegnet ind af Historie Lab. Kilden er hentet 07.11.2018 på Historie Lab:

<https://historielab.dk/til-undervisningen/kildebank/vestindienkildebank-2/kongen-og-koloniern/e/>

Kilde 3 (kongelig privilegiebrev, 1671)

Kongelig tilladelse til at lave en koloni. Kilden er hentet 07.11.2018 på Historie Lab:

<https://historielab.dk/til-undervisningen/kildebank/vestindienkildebank-2/kongen-og-koloniern/e/>

Kilde 4 (artikel, 1732)

Artikel skrevet af John Barbot, som var ansat af Det Kongelige Franske Afrikanske kompagni. Kilden er hentet 07.11.2018 på Historie Lab:

<https://historielab.dk/til-undervisningen/kildebank/vestindienkildebank-2/2-afrika/>

Kilde 5 (artikel, 2001)

Uddrag fra artikel "Danmark bør sige undskyld" skrevet af Philip Sampson, Kristelig Dagblad 10. september 2001. Hentet 07.11.18:

<https://www.kristeligt-dagblad.dk/kirke-tro/danmark-b%C3%B8r-sige-undskyld-slaveri>

Kilde 6 (Litografi, 1880)

Litografiet er fra ca. 1880. Slavetransport i Afrika. Kilden er hentet 07.11.2018 på Historie Lab: <https://historielab.dk/til-undervisningen/kildebank/vestindienkildebank-2/2-afrika/>

Kilde 7 (uddrag fra en bog. 1758)

Uddrag fra bogen "Beskrivelse over Eilandet st. Croix, 1758", Johan Reimer Haagensens s. 63 ff. Kilden er hentet 07.11.2018 på Historie Lab:

<https://historielab.dk/til-undervisningen/kildebank/vestindienkildebank-2/12-menneskesyn/>

Kilde 8 (maleri, ca midten af 1800-tallet)

Livet på en plantage. Maleri af en plantage på st. Croix - et billede af hvordan slaver arbejdede på øernes sukkermarker. Kilden er hentet 07.11.2018 på Historie Lab:

<https://historielab.dk/til-undervisningen/kildebank/vestindienkildebank-2/arbejde-og-slaveliv/>

Kilde 1 (foto, 1905)

Foto fra Det Kongelige Bibliotek (beskåret). Hentet fra bogen: Kulturmøde - dansk kolonihistorie af Marianne Rostgaard og Lotte Schou, Gyldendal 2010

Kildeintro: Fotografi af to små børn, Victor og Alberta, som kom fra Vestindien til Danmark for at deltage i Dansk Koloniudstilling i Tivoli sommeren 1905.

Kilde 2 (kort, 2012):

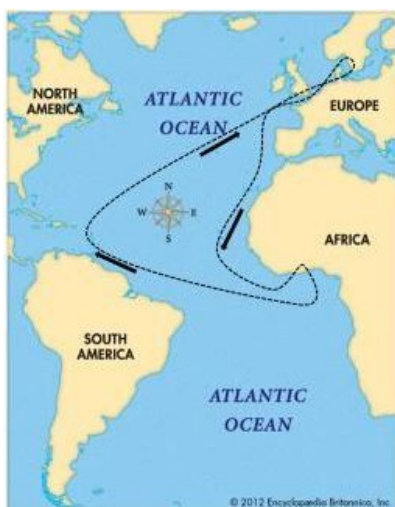
Kortet er fra Encyclopedia Britanica 2012. Ruten er tegnet ind af Historie Lab.

Kildeintro: Her ses et kort, der viser trekantshandelen. Trekantshandelen var det man kaldte den rute, som de danske skibe, der sejlede mellem København, Afrika og de Vestindiske øer, tog.

Ruten danner en trekant mellem Danmark-Afrika-Vestindien-Danmark. Fra Danmark havde skibene varer, fx våben, som handelsfolkene kunne sælge i Afrika. Fra Afrika sejlede skibene med slaver til Vestindien. Herfra sejlede skibene sukker, rom, bomuld og andre varer med hjem til Danmark.

Kilden er hentet på Historie Lab:

<https://historielab.dk/til-undervisningen/kildebank/vestindienkildebank-2/kongen-og-kolonierna/>

Kilde er hentet 07.11.2018 på Historie Lab:

<https://historielab.dk/til-undervisningen/kildebank/vestindienkildebank-2/kongen-og-kolonierne/?kilde=5880>

Kilde 3 (kongelig privilegiebrev, 1671)

Kildeintro: Kongelig tilladelse til at lave en koloni: I 1671 blev Vestindisk Kompagni oprettet af kong Christian den femte. Kongemagten ønskede at få del i den indbringende handel mellem de caribiske øer og Europa. Derfor gav kongen sin tilladelse til at oprettelsen af Vestindisk Kompagni. Kompagniet skulle oprette kolonier og drive handel på kongens vegne i Vestindien. Kompagniet fik derfor lov til og særligt gode vilkår til at sejle til Vestindien og oprette en koloni på øen Sankt Thomas. I det nedenstående ses nogle af afsnittene i det kongelige privilegiebrev, tilladelsesbrev, til kompagniet.

“Vi Christian den femte konge af Guds nåde (...) gør vitterligt, at (...) [oprette] et Vestindisk Kompagni her i vores kongelige residensby København (...) med efterfølgende privilegier, som i denne kongelige oktrøj [privilegiebrev] (...) på den måde at både øen Skt. Thomas i de caribiske lande og på andre øer eller på fastlandet Amerika... at oprette kolonier (...).

§ 4. Eftersom at kompagniet ikke kan have så mange skibe at sejle i her i begyndelsen, da vil vi allernådigst låne dem et af vores[kongens] skibe i de første 3 år, som allernådigst er lastet med alle nødvendigheder, uden at kompagniet selv skal betale noget [dog på den betingelse, at kompagniet skulle give kongemagten halvdelen af alt det træ og salt og betale fragt på andre varer som blev indført i landet] (...).

§ 9. Vi har også allernådigst bevilget, at alt det, som de behøver til deres skibsmandskab og varer til rejsen, skal være fri for told [skat, som lægges på varer der indføres i landet] (...).”

Kilden er er en bearbejdet udgave af et uddrag af en bearbejdet udgave af Octroye for det Vestindiske Kompagnie. Kilden er lånt fra:

http://www.vgskole.net/prosjekt/slavrute/general/octroi_dk.htm

Kilden er hentet 07.11.2018 på Historie Lab:

<https://historielab.dk/til-undervisningen/kildebank/vestindienkildebank-2/kongen-og-kolonierne/>

Kilde 4 (artikel, 1732):

Kildeintro: John Barbot var ansat af Det Kongelige Franske Afrikanske kompagni. Under sin ansættelse foretog han mindst to rejser til Afrikas Vestkyst. I 1732 fik Barbot udgivet en artikel, hvori han fortalte om slavehandelen i Afrika.

“De [slaver], som bliver solgt af sorte, er for det meste krigsfanger, der enten er taget til fange under selve kampen eller forfulgte, eller under de raids [lynangreb], de foretager i deres fjenders territorier. Andre er kidnappet af deres egne landsmænd. Og der er nogle, som sælger egne, familiens eller naboens børn. (...)

Kongerne er enevældige. Ved den mindste lovovertrædelse, som deres undersåtter gør, beordrer kongerne dem solgt som slaver – uden hensyn til rang eller besiddelse (...)

Et stort antal af børn og unge af begge køn er også stjålet af deres naboer, mens der er fremmede steder eller i skovene (...) Eller når deres forældre sender dem ud i kornmarkerne for at skræmme fugle væk. (...)

I tider med nød og sult, vil mange af disse mennesker sælge sig selv for at overleve og undgå at sulte (...) Nogle sorte skaffer også slaver fra meget fjerntliggende lande, hvor de er købt for genstande af ringe værdi. Men disse slaver er generelt fattige og svage på grund af de den barbariske behandling de har oplevet på rejsen (...) så umenneskelige er de sorte ved hinanden (...).”

John Barbot. “A Description of the Coasts of North and South Guinea”. I: Thomas Astley and John Churchill (eds.). Collection of Voyages and Travels (London, 1732).

Kilden er hentet 07.11.2018 på Historie Lab: <https://historielab.dk/til-undervisningen/kildebank/vestindienkildebank-2/2-afrika/>

Kilde 5 (artikel, 2001)

Uddrag fra artikel "Danmark bør sige undskyld" skrevet af Philip Sampson, Kristelig Dagblad 10. september 2001. Hentet 07.11.18:

<https://www.kristeligt-dagblad.dk/kirke-tro/danmark-b%C3%B8r-sige-undskyld-slaveri>

»En blev langsomt brændt til døde, en anden blev savet i to dele og en tredje spiddet gennem endetarmen. To negerkvinder fik hænderne og hovedet skåret af, efter at alle fem var blevet tortureret med glødende tænger«.

De sorte slavers forhold på De Dansk Vestindiske Øer var ikke altid meget bedre end i andre europæiske landes slavekolonier. Det turde fremgå af ovennævnte franske øjenvidnebeskrivelse i forbindelse med nedkæmpelsen af et slaveoprør i 1733 på St. Jan, den ene af Danmarks tre små slaveøer i Caribien.

Efterkommerne af de danske slaver har på ingen måde glemt denne mørke fortid. De vil have en undskyldning af det Danmark, der i 1673 indførte de første afrikanske slaver på de danske øer St. Jan., St. Thomas og St. Croix - og først 167 år senere, i 1848, ophævede slaveriet.

- Danskerne var brutale i forbindelse med slavehandelen. Det kan man se på deres slavereglementer. Slaver fik skåret lemmer af, hvis de forsøgte at stikke af. Danskerne blev først mere humane, da Danmark forbød nyindførsel af slaver i 1802. Inden da blev slaverne praktisk taget arbejdet til døde i sukkerplantagerne og derefter erstattet af nye slaver fra Afrika. I gennemsnit holdt de i fire til fem år, forklarer den sorte jurist Wayne James i telefonen fra Frederiksted på St. Croix.

James grundlagde i forbindelse med 150-året for Danmarks frigivelse af slaverne i 1998 The Homeward Bound Foundation, en Washington-baseret stiftelse, der arbejder for øget sort bevidsthed om blandt andet slavehandelen.

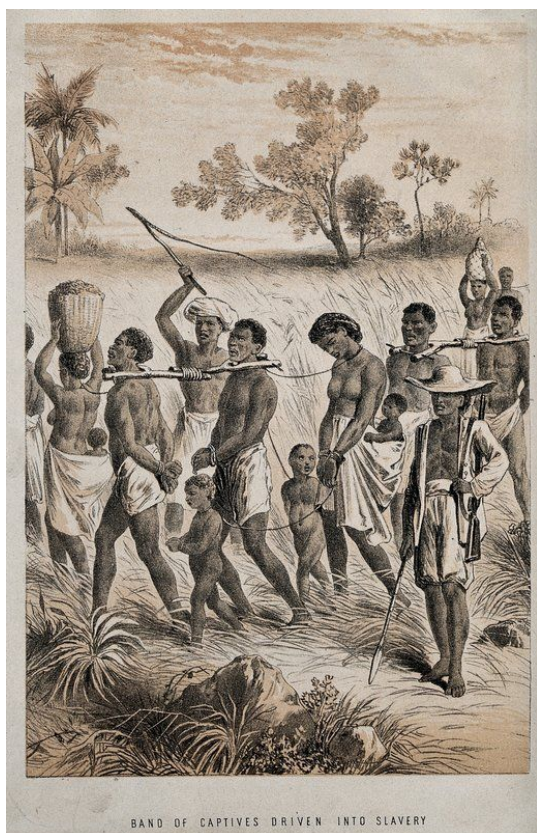
Uddrag fra artiklen "Danmark bør sige undskyld" skrevet af Philip Sampson, Kristelig Dagblad 10. september 2001.

Kilde 6 (Litografi, 1880)

Litografiet er fra ca. 1880. Slavetransport i Afrika. Kilden er hentet 07.11.2018 på Historie Lab: <https://historielab.dk/til-undervisningen/kildebank/vestindienkildebank-2/2-afrika/>

Kildeintro: Slavetransport i Afrika. Handelen med afrikanske slaver til europæerne langs kysterne startede ofte langt inde i Afrika. Slavehandelen blev ikke skabt af europæerne, men var en gammel tradition i Vestafrika.

Mange af slaverne var krigsfanger, som lokale afrikanske konger og høvdinge solgte til europæernes forter. Litografiet er fra ca. 1880.

Billedet er lånt fra Wikipedia.

Link: https://en.m.wikipedia.org/wiki/File:Group_of_men_and_women_being_taken_to_a_slave_market_Wellcome_V0050647.jpg

Kilde 7 (uddrag fra en bog. 1758)

Uddrag fra bogen "Beskrivelse over Eilandet st. Croix, 1758", Johan Reimer Haagensens s. 63 ff. Kilden er hentet 07.11.2018 på Historie Lab:

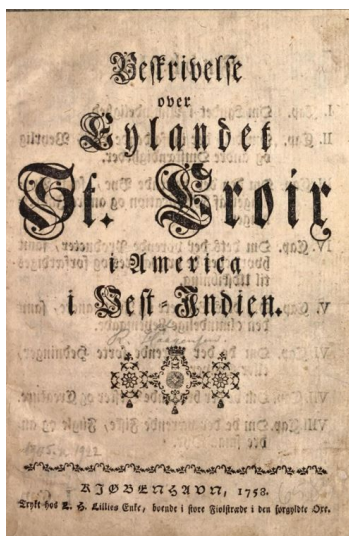
<https://historielab.dk/til-undervisningen/kildebank/vestindienkildebank-2/12-menneskesyn/>

Kildeintro: Johan Reimert Haagensen, der arbejdede på Skt. Croix i 1750'erne, beskriver her en slaveauktion.

"(...) Ellers bliver slaverne tilført os fra Guineas kyst, både med danske skibe og somme tider med andre nationers skibe (...) og så snart et skib ankommer, bliver slaverne solgt, thi det er almindeligt der, som det er [almindeligt] her med auktioner på løsøre [møbler og lignende] og andre varer; da til sådan [slaveauktion] indfinder sig alle landets borgere for at købe; førend sådan auktion går for sig er borgere gerne i forvejen en times tid for at undersøge dem, somme tider udsøge hvem de har lyst til, og om dens fingre eller fødder binder de en lille tråd eller kendetegn(...) når da auktionen begynder, bliver en eller anden råbt på at stå inde på gulvet til han er solgt. (...)

Og da bliver alle slaverne bortsolgt en efter den anden, dog først alle mandsslaverne, dernæst kvinderne og drengene og til sidst alle pigebørnene. (...)

Når slaverne er solgt er de så lystige [glade], at ikke [den] mindste frygt eller bekymring er at se hos dem, og når auktionen er til ende, følger enhver slave med den, som har købt ham (...)."

Billede af bogen "Beskrivelse over Eilandet st. Croix, 1758". Billedet er lånt fra Rigsarkivet.

Kilden er et bearbejdet uddrag af bogen: "Beskrivelse over Eilandet st. Croix, 1758", Johan Reimer Haagensens s. 63 ff.

Kilden er lånt fra Rigsarkivets kildepakker.

Link:http://kildepakker.sa.dk/undervisning/wpcontent/uploads/sites/12/2015/02/tl_slavehandel_08b_Isv_SlaverSaelges.pdf

Kilde 8 (maleri, ca midten af 1800-tallet)

Livet på en plantage. Maleri af en plantage på st. Croix - et billede af hvordan slaver arbejdede på øernes sukkermarker. Kilden er hentet 07.11.2018 på Historie Lab:

<https://historielab.dk/til-undervisningen/kildebank/vestindienkildebank-2/arbejde-og-slaveliv/>

Kildeintro: I forgrunden arbejder slaverne på sukkermarken under opsyn af en mand på en hest. Til højre i billedet ses et sukkerværk med sukkermølle og sukkerkogehus. På bakken i baggrunden lå plantageejeren bolig. Til venstre ses hytter, hvor plantagens slaver boede.

Maleriet, prospekt af plantagen Mary's Fancy på St. Croix. Plantagen var ejet af Georg Ryan. Billedet er usigneret, og er tidligere tilskrevet maleren Fritz Melbye, men dette er ikke bekræftet. Rettighederne tilhører M/S Museet for Søfart.